

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudce JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **P. Č.**, zastoupen JUDr. Ladislavem Kolačkovským, advokátem se sídlem Opletalova 1535/4, Praha 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 10. 6. 2020, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 4. 2021, č. j. 18 Ad 32/2020-36,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 4. 2021, č. j. 18 Ad 32/2020-36, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 6. 2020, č. j. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- III. Žalovaná **je povinna** nahradit žalobci náklady řízení ve výši 5.200 Kč ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Ladislava Kolačkovského, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a řízení před správními orgány

[1] Žalobce dne 22. 1. 2020 podal žádost o starobní důchod s tím, aby mu byl důchod přiznán od 5. 1. 2020, tedy dovršením 58 let věku. Žalovaná tuto žádost rozhodnutím ze dne 26. 2. 2020 zamítla, neboť žalobce k danému dni nezískal počet let zaměstnání v hornictví potřebný pro snížení věkové hranice pro odchod do starobního důchodu. Žalobce proti tomuto rozhodnutí podal námitky, které žalovaná napadeným rozhodnutím zamítla. Žalobce se dále bránil žalobou ze dne 11. 9. 2020, kterou Krajský soud v Ostravě napadeným rozsudkem rovněž zamítl.

[2] Žalobce v žalobě rozporoval posouzení a zařazení některých období do příslušné pracovní kategorie, a to konkrétně doby nemocenské od 9. 4. 1990 do 22. 5. 1990 a dále období léčebné rekreace od 25. 3. 1990 do 8. 4. 1990 (namísto od 26. 3. 1990 do 6. 4. 1990). Období od 1. 1. 1990 do 22. 5. 1990 mělo být celé zařazeno do pracovní kategorie I.AA, neboť se jednalo o náhradní dobu dle zákona 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení (dále jen „zákon č. 100/1988 Sb.“), a nařízení vlády č. 117/1988 Sb., o zařazování zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení vlády č. 117/1988 Sb.“). Nesprávně byla do pracovní kategorie I.A zařazena i doba studia, které žalobce započal až od 1. 9. 1980, a nikoli od 19. 8. 1980, jak tvrdí žalovaná. V srpnu 1980 žalobce čerpal dovolenou. Žalovaná neměla vycházet pouze z evidenčních listů důchodového zabezpečení poskytnutých bývalým zaměstnavatelem, ale skutkový stav měla zjistit i z dalších důkazů.

[3] Ke spornému období od 9. 4. do 1. 8. 1990 krajský soud předně zopakoval své závěry z rozsudku ze dne 22. 10. 2019, č. j. 5 Ads 150/2018-55, že pracovní poměr nemohl skončit zpětně ke dni 24. 3. 1990, ale až podepsáním dohody mezi žalobcem a jeho zaměstnavatelem, tedy 1. 8. 1990. Krajský soud dal žalobci za pravdu, že léčebná rekreace trvala od 25. 3. do 8. 4. 1990, neboť je nutné započítat i den odletu z domova a den příletu z místa pobytu, a proto v souladu s § 6 odst. 3 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. spadá do pracovní kategorie I.AA. Od 9. 4. do 22. 5. 1990 byl žalobce uznán práce neschopným. Aby doba pracovní neschopnosti mohla být rovněž zařazena do pracovní kategorie I.AA, musela by být podle § 18 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb. obklopena dobou výkonu práce zařazené do této kategorie. Po ukončení pracovní neschopnosti až do ukončení pracovního poměru však žalobce žádnou práci nevykonával, a proto nebyla podmínka obklopení splněna. Krajský soud na základě těchto zjištění dospěl k závěru, že období od 1. 1. do 8. 4. 1990 spadalo do pracovní kategorie I.AA, zatímco období od 9. 4. do 1. 8. 1990 do III. pracovní kategorie.

[4] Ohledně doby studia dal krajský soud za pravdu žalobci v tom smyslu, že studium započal dnem 1. 9. 1980, nikoli 19. 8. 1980, neboť nelze přihlížet k personalistickým evidencím, které nemají na posouzení zákonné povahy zaměstnání žalobce vliv. Pro zařazení období srpna 1980 do určité pracovní kategorie je podstatné to, že dle výplatního sáčku žalobce čerpal dovolenou v rozsahu 21 směn a 4 dny měl žalobce neplacené volno. Aby mohl být srpen 1980 zařazen do pracovní kategorie I.AA nebo I.A, musel by být dle § 5 odst. 1 písm. b) nařízení vlády č. 117/1988 Sb. obklopen výkonem zaměstnání v příslušné pracovní kategorii. Jelikož však žalobce od 1. 9. 1980 nastoupil ke studiu na střední škole, o kterém není sporu, že není zařazeno do pracovní kategorie I.AA nebo I.A, nemůže být ani období dovolené čerpané v srpnu 1980 do této kategorie zařazeno. Podstata této žalobní námítky nadto již byla posouzena rozsudkem krajského soudu ze dne 4. 4. 2018, č. j. 20 Ad 28/2017-45. Období od 1. 8. 1980 do 14. 4. 1981 je tedy třeba zařadit do III. pracovní kategorie.

[5] Krajský soud dospěl k závěru, že žalovaná na základě dostatečných podkladů zjistila stav věci. Provedeným dokazováním ověřil, že žalobce ke dni 5. 1. 2020, kdy dosáhl 58 let věku, nezískal 12 roků zaměstnání v podzemí hlubinných dolů, ale pouze 10 roků a 331 dnů (viz § 74 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a § 174 odst. 1 písm. c) zákona ř. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 1992). Nemá tedy nárok na snížení věkové hranice odchodu do starobního důchodu.

pokračování

II. Obsah kasační stížnosti

[6] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) s. ř. s.

[7] Předně namítá, že je rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelný, neboť obsahuje převážně rekapitulaci tvrzení stran a samotné odůvodnění je pouze v bodě 10. Krajský soud proti žalobním námitkám stěžovatele staví pouze opačné tvrzení žalované, aniž by tato tvrzení sám přezkoumal a uvedl, proč se s žalovanou ztotožňuje.

[8] Stěžovatel nadále trvá na tom, že žalovaná pochybila, jestliže vycházela pouze z podkladů doložených bývalým zaměstnavatelem. I krajský soud přitom přihlédl pouze k tomu, co mu předala žalovaná.

[9] Dovolená v roce 1980 byla učňovskou dovolenou v rozsahu 5 týdnů, jejíž vyčerpání stěžovateli nařídil zaměstnavatel před nástupem na střední školu. Tuto skutečnost stěžovatel dokládal originálem výplatních sáčků z učiliště za celý rok 1979/1980. Krajský soud pochybil při posouzení dovolené v srpnu 1980, neboť vycházel z kopie mzdového listu, ve kterém je záznam o čerpání dovolené v rozsahu 21 směn a náhradním volnu v rozsahu 4 dnů. Srpen 1980 však měl pouze 21 pracovních dnů a není jasné, kde a jak se v mzdovém listu vzaly 4 dny neplaceného volna.

[10] Krajský soud dále nepřihlédl k tomu, že pracovní kategorie byly zrušeny zákonem č. 235/1992 Sb. Dle § 14 zákona č. 100/1988 Sb. přitom platí, že *„jako doba zaměstnání I. pracovní kategorie se za dobu před 1. lednem 1993 započítává doba výkonu práce...a další doby, za podmínek a v rozsahu stanovených v předpisech platných před 1. červnem 1992. Pro zápočet náhradních dob...jako dob zaměstnání I. kategorie do 31. prosince 1992 se nevyžaduje návrat do zaměstnání, pokud tyto doby ke dni 31. prosince 1992 trvají.“* Doba nemocenské byla dle § 18 odst. 2 písm. a) a 3 téhož zákona náhradní dobou, a proto měla být zařazena do pracovní kategorie I.AA.

[11] Rovněž dle § 7 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. platí, že *„návrat do zaměstnání I. kategorie po skončení náhradní doby...se pro započtení těchto dob jako dob zaměstnání I. pracovní kategorie nevyžaduje, jestliže pracujícimu za trvání uvedených dob vznikl nárok na starobní, invalidní nebo částečný invalidní důchod.“* Invalidní důchod byl stěžovateli přiznán od 25. 3. 1990. Stěžovatel absolvoval po návratu z léčebné rekreace vyšetření v nemocnici v délce 4 dnů. Po návratu z nemocnice byl v pracovní neschopnosti až do 22. 5. 1990.

[12] Stěžovatel uzavřel, že pokud by bylo období jeho pracovní neschopnosti od 9. 4. 1990 do 22. 5. 1990 zařazeno do pracovní kategorie I.AA, činila by doba jeho zaměstnání v této kategorii 11 let a 9 dnů. V takovém případě by žalovaná mohla na základě příkazu ministra č. 30/2006 přistoupit k odstranění tvrdosti zákona, tj. odpuštění až 364 dnů zaměstnání v příslušné kategorii. Stěžovateli by tak mohl být starobní důchod přiznán již od dovršení 58 let věku.

III. Vyjádření žalované a replika stěžovatele

[13] Dle žalované bývalý zaměstnavatel správně zařadil dobu zaměstnání v měsíci srpnu 1980 do III. pracovní kategorie. V měsíci srpnu 1980 stěžovatel čerpal dovolenou, nikoliv však v celém kalendářním měsíci. Od 19. 8. 1980 byl vyňat z evidence zaměstnanců a byl zařazen jako stipendista v mimo evidenčním stavu zaměstnanců. Srpen 1980 není obklopen dobou zaměstnání

zařazenou do I.AA pracovní kategorie, a proto ani dobu čerpání dovolené v srpnu 1980 nelze zařadit do této kategorie. Ani dobu středoškolského studia stěžovatele nelze podle předpisů před 1. 1. 1996 (resp. před 1. 1. 1993) hodnotit v I. nebo II. pracovní kategorii.

[14] Co se týče období od 1. 1. 1990 do 1. 8. 1990, žalovaná trvá na svém posouzení a má za to, že své závěry dostatečně odůvodnila. Aby bylo možno žalobci započíst namítanou dobu trvání nemocenské od 9. 4. do 22. 5. 1990, musela by být tato doba obklopena dobou výkonu práce zařazené do I.AA pracovní kategorie. Požadované obklopení není splněno ani přiznáním invalidního důchodu, neboť tento nárok vznikl dne 25. 3. 1990 a nikoli za trvání pracovní neschopnosti.

[15] Údaje o počtu dní v příslušných pracovních kategoriích vede výhradně zaměstnavatel, a proto jsou evidenční listy důchodového zabezpečení rozhodujícím důkazem, které jsou pro žalovanou závazné. I kdyby byl stěžovatel v řízení o kasační stížnosti úspěšný, stále by nezískal počet let doby pojištění potřebný pro snížení věkové hranice odchodu do starobního důchodu.

[16] Stěžovatel v replice zopakoval závěr krajského soudu, že středoškolské studium zahájil až dne 1. 9. 1980, nikoli již 19. 8. 1980. Rovněž opětovně upozornil na to, že v srpnu 1980 bylo pouze 21 pracovních dnů a není zřejmé, kde se vzaly 4 dny neplaceného volna. Stěžovateli nelze dávat za vinu ani to, že mu zaměstnavatel nařídil vyčerpání učňovské dovolené. Stěžovatel se ohradil i vůči tvrzení žalované o jedné neomluvené absenci, jejíž chybné vykázání bylo opraveno. Rovněž upozornil, že i krajský soud uvedl, že léčebná rekreace trvala až do 8. 4. 1990. V souvislosti s námitkou, že doba od 1. 1. 1990 do 22. 5. 1990 měla být zařazena do pracovní kategorie I.AA, znovu odkázal na § 174 zákona č. 235/1992 Sb. a § 7 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. Uzavřel, že doba zaměstnání v srpnu 1980 a doba od 25. 3. 1990 do 22. 5. 1990 by měly být zařazeny do pracovní kategorie I.AA.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[17] Kasační stížnost je včasná, podaná osobou oprávněnou, zastoupenou advokátem, a přípustná. Jelikož se týká věci, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, Nejvyšší správní soud v souladu s § 104a s. ř. s. nejprve posuzoval, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, a je proto přijatelná.

[18] Institut nepřijatelnosti a s ním související „přesah vlastních zájmů stěžovatele“ Nejvyšší správní soud vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se tedy může jednat, jestliže se kasační stížnost týká a) právních otázek, které dosud nebyly vůbec nebo nebyly plně vyřešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; b) právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; c) jestliže existuje potřeba učinit judikaturní odklon; nebo d) jestliže lze v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledat zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná na základě prvně uvedeného důvodu.

[19] Důvodnost kasační stížnosti soud dále posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[20] Kasační stížnost je důvodná.

pokračování

[21] Nejvyšší správní soud se po dílčím závěru o přijatelnosti kasační stížnosti dále zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Jedná se přitom o vadu, ke které je povinen přihlídnout i z úřední povinnosti [§ 109 odst. 4 s. ř. s.].

[22] Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů musí být vykládána ve svém skutečném smyslu, tj. jako nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí, nelze-li z něj zjistit jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006-6, č. 1566/2008 Sb. NSS). Z odůvodnění musí být zejména zřejmé, jakými úvahami se soud při hodnocení skutkových a právních otázek řídil a jakým způsobem se vypořádal se stěžejními argumenty účastníků řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003-52).

[23] Stěžovatel nepřezkoumatelnost spatřuje v tom, že napadený rozsudek pouze rekapituluje tvrzení stran a krajský soud své závěry odůvodnil pouze v bodě 10. S tímto tvrzením Nejvyšší správní soud nesouhlasí.

[24] Krajský soud nejprve v bodě 5. napadeného rozsudku shrnul podstatné skutečnosti, které zjistil ze správního spisu. V bodě 6. až 8. následně vypořádal žalobní námitku týkající se období od 1. 1. do 1. 8. 1990, přičemž je zcela zřejmé, z jakých podkladů a právních předpisů vycházel a na základě jakých úvah nakonec zařadil jednotlivé části posuzovaného období do daných pracovních kategorií. Samostatný přezkum krajského soudu vyplývá i ze skutečnosti, že napravil dílčí pochybení žalované, která nezapočítala do léčebné rekreace datum odletu a příletu, tj. 25. 3. a 8. 4. 1990. Obdobně lze z bodu 9. napadeného rozsudku zjistit, jak krajský soud postupoval při posuzování sporného období srpna 1980. I zde je patrný jeho zásah, neboť oproti žalované dospěl k závěru, že studium stěžovatele netrvalo od 19. 8. 1980, ale až od 1. 9. 1980. V bodě 10. napadeného rozsudku pak krajský soud již pouze shrnul, že stěžovatel ani přes dílčí úpravy nedosáhl počtu let potřebného pro snížení věkové hranice odchodu do starobního důchodu. Krajský soud své závěry opřel o vlastní zcela srozumitelné a dostatečné důvody, přičemž vycházel nejen ze správního spisu, ale i skutečností, které vyšly najevo při ústním jednání před soudem, tedy i z podkladů, které předložil stěžovatel.

[25] Nejvyšší správní soud tedy shledal napadený rozsudek přezkoumatelným, a proto přistoupil k jeho věcnému přezkumu v rozsahu stěžovatelem uplatněných námitek. Podstatou kasační stížnosti je nesouhlas se započítáním období srpna 1980 a doby nemocenské od 9. 4. do 22. 5. 1990 toliko do III. pracovní kategorie.

[26] S ohledem na složitost právní úpravy považuje Nejvyšší správní soud pro lepší orientaci za vhodné uvést podstatná ustanovení právních předpisů, které se na nyní posuzovanou věc vztahují.

[27] Dle § 174 odst. 1 písm. c) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném k 31. 12. 1992 „*Občan, který vykonával před 1. lednem 1993 zaměstnání I. pracovní kategorie, popřípadě službu I. nebo II. kategorie funkcí, má po 31. prosinci 1992 nárok na starobní důchod též, jestliže byl zaměstnán nejméně 25 roků a dosáhl věku alespoň 58 let, byl-li zaměstnán nejméně 12 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a) (...).*“ Tímto zaměstnáním je zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, které se označuje jako pracovní kategorie I.AA.

[28] Dle § 174 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném k 31. 12. 1992 „*Podmínkou vzniku nároku na starobní důchod podle odstavce 1 je, že zaměstnání I. pracovní kategorie nebo služba I. nebo II. kategorie funkcí trvaly ke dni 31. prosince 1992; za zaměstnání se pro tyto účely považují i náhradní doby*

a doby uvedené v § 5 odst. 1 a v § 6 odst. 1 nařízení vlády Československé socialistické republiky č. 117/1988 Sb.“

[29] Dle § 14 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném k 31. 12. 1992 „*Zaměstnání jsou pro účely důchodového zabezpečení zařazena do 31. prosince 1992 podle druhu vykonávaných prací do tří pracovních kategorií. Zaměstnání I. a II. pracovní kategorie jsou uvedena v resortních seznamech zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie vydaných před 1. červnem 1992 (...).*“ Resortní seznam zaměstnání pracovní kategorie I.AA, který je podstatný pro nyní projednávanou věc, obsahuje příloha č. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb.

[30] Dle § 14 odst. 5 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném k 31. 12. 1992 „*Jako doba zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se za dobu před 1. lednem 1993 započítává doba výkonu práce podle popisu pracovní činnosti uvedeného v příslušném resortním seznamu a další doby za podmínek a v rozsahu stanovených v předpisech platných před 1. červnem 1992 (...).*“

[31] Dle § 18 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 5. 1992 „*Jako doba zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se započítávají též a) náhradní doby s výjimkou doby nezaměstnanosti, b) doby stanovené nařízením vlády Československé socialistické republiky, pokud jsou obklopeny dobou výkonu práce uvedenou v odstavci 1.*“ Podmínka obklopení se přitom vztahuje k písm. a) i k písm. b).

[32] Dle § 18 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 5. 1992 „*Jako doba zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a) se započítává za podmínky stanovené v odstavci 2 z náhradních dob jen doba, po kterou měl občan nárok na nemocenské nebo podporu při ošetřování člena rodiny; jestliže bylo uvedené zaměstnání přerušeno jinými náhradními dobami, započítávají se tyto doby jako doba zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. b).*“

[33] Dle § 9 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 5. 1992 „*Trvalo-li zaměstnání aspoň rok, započítávají se do něho tyto náhradní doby: (...)* doba, po kterou měl občan nárok na nemocenské (...).“

[34] Dle § 9 odst. 1 písm. h) zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném do 31. 5. 1992 „*Trvalo-li zaměstnání aspoň rok, započítávají se do něho tyto náhradní doby: (...)* doba pobírání invalidního důchodu nebo dávky, která se od 1. ledna 1957 považuje za invalidní důchod (...).“

[35] Dle § 5 odst. 1 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. „*Jako doba zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se započítávají, jestliže jsou obklopeny touto dobou, též*

- a) dny pracovního klidu,*
- b) doba dovolené na zotavenou, dodatkové dovolené, zvláštní dodatkové dovolené a další dovolené,*
- c) doba náhradního volna za práci přesčas a ve dnech pracovního klidu,*
- d) doba převedení pracovníka na jinou práci, ke němuž je organizace oprávněna i bez jeho souhlasu,*
- e) doba, po kterou pracovník nemohl konat práci pro překážky v práci na straně organizace, včetně přerušování práce způsobeného nepříznivými povětrnostními vlivy,*
- f) doba, po kterou pracovník nemohl konat práci pro důležitou osobní překážku v práci v rozsahu stanoveném pracovní právními předpisy, pokud pracovníkovi náleží náhrada mzdy,*
- g) doba, po kterou pracovník nemohl konat práci pro překážku v práci z důvodu obecného zájmu, nejde-li o dobu zaměstnání,*
- h) doba převedení pracovníka na jinou práci v zájmu ochrany zdraví jiných osob před přenosnými nemocemi nebo převedení na jinou práci těhotné ženy nebo matky dítěte mladšího než devět měsíců pro výkon práce, kterou nesmějí být tyto ženy zaměstnávány.*“

pokračování

[36] Dle § 5 odst. 3 písm. a) nařízení vlády č. 117/1988 Sb. „*Jako dobu zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie nelze započítat zejména doby pracovního volna bez náhrady mzdy (...).*“

[37] Dle § 6 odst. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. „*Ostatní doby uvedené v § 5 odst. 1 se započítávají, jestliže jsou obklopeny dobou zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, jako doby ostatních zaměstnání v hornictví vykonávaných pod zemí v hlubinných dolech, jinak jako doby zaměstnání (náhradní doby), které těmto dobám předcházejí nebo na ně navazují.*“

[38] Dle § 7 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. „*Návrat do zaměstnání I (II.) pracovní kategorie po skončení náhradní doby nebo doby uvedené v § 5 odst. 1 nebo § 6 odst. 1 se pro započtení těchto dob jako dob zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie nevyžaduje, jestliže pracujícímu za trvání uvedených dob vznikl nárok na starobní, invalidní nebo částečný invalidní důchod.*“

[39] Pokud jde o období srpna 1980, stěžovatel má za to, že je měla žalovaná započítat do pracovní kategorie I.AA, neboť čerpal dovolenou v rozsahu 21 směn, kterou mu nařídil zaměstnavatel. Žalovaná ani krajský soud nevyjasnily, kde se vzaly 4 dny neplaceného volna, jestliže srpen 1980 obsahoval pouze 21 pracovních dnů.

[40] Nejvyšší správní soud předně ověřil, že žalovaná i krajský soud při posuzování období srpna 1980 vycházely nejen ze mzdového listu za rok 1980 a sdělení tehdejšího zaměstnavatele ze dne 10. 12. 2019, ale rovněž i ze stěžovatelem předložených výplatních sáček za červenec a srpen 1980. Není tedy pravda, že by žalovaná či krajský soud nepřihlédly k podkladům poskytnutých stěžovatelem.

[41] Z výplatního sáčku za srpen 1980 vyplývá, že stěžovateli bylo započteno placené volno v rozsahu 20 dnů a neplacené volno v rozsahu 4 dnů. Ze mzdového listu pak vyplývá, že stěžovatel čerpal dovolenou v rozsahu 168 hodin, tj. 21 dnů. Lze tedy částečně souhlasit se stěžovatelem, že v evidenci dnů v srpnu 1980 existují dílčí nesrovnalosti. Jejich vyjasnění však pro zařazení tohoto období do příslušné pracovní kategorie není podstatné. Podstatné je pouze to, že stěžovatel i dle vlastních vyjádření v měsíci srpnu 1980 neodpracoval žádnou směnu, protože čerpal dovolenou. V této souvislosti se Nejvyšší správní soud ztotožňuje se závěrem krajského soudu uvedeného v bodě 9. napadeného rozsudku, ve kterém zdůraznil, že se ve smyslu § 5 odst. 1 písm. b) nařízení vlády č. 117/1988 Sb. „*jako doba zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie započítávají, jestliže jsou obklopeny touto dobou, též doba dovolené na zotavenou, dodatková dovolená, zvláštní dovolená a další dovolené.*“ Srpen 1980 však potřebné obklopení nesplňuje, neboť stěžovatel od 1. 9. 1980 nastoupil ke studiu na Střední průmyslové škole hornické, které nesporně spadá do III. pracovní kategorie (tuto otázku v případě stěžovatele Nejvyšší správní soud posoudil již v rozsudku ze dne 22. 10. 2019, č. j. 5 Ads 150/2018-55).

[42] Ani pokud by tedy žalovaná a krajský soud vycházely z tvrzení stěžovatele, že v srpnu 1980 pouze čerpal dovolenou, nikoli i neplacené volno, nevedla by tato skutečnost k příznivějšímu výsledku pro stěžovatele. Tak jako tak totiž toto období neobklopuje zaměstnání pracovní kategorie I.AA, a proto krajský soud dospěl ke správnému závěru, že měsíc srpen 1980 spadá do III. pracovní kategorie.

[43] Co se týče druhého sporného období, doby nemocenské od 9. 4. do 22. 5. 1990, lze s krajským soudem souhlasit do té míry, že se jedná o náhradní dobu ve smyslu § 18 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. f) zákona č. 100/1988 Sb. Pro započítání této náhradní doby do pracovní kategorie I.AA je nutné její obklopení zaměstnáním v této preferované pracovní kategorii.

[44] Krajský soud však v této souvislosti ve shodě s žalovanou nepřisvědčil stěžovateli, dle kterého se na započítání doby nemocenské od 9. 4. do 22. 5. 1990 použije již výše citovaný a pro přehlednost zde znovu uvedený § 7 nařízení vlády č. 117/1988 Sb., podle něhož se „(n)ávrat do zaměstnání I (II.) pracovní kategorie po skončení náhradní doby nebo doby uvedené v § 5 odst. 1 nebo § 6 odst. 1 pro započtení těchto dob jako dob zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie nevyžaduje, jestliže pracujícím za trvání uvedených dob vznikl nárok na starobní, invalidní nebo částečný invalidní důchod.“ Krajský soud uzavřel, že nárok na invalidní důchod stěžovateli nevznikl za trvání doby nemocenské, ale již 25. 3. 1990, a proto nelze při započítání doby nemocenské dle § 7 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. postupovat. S tímto názorem se však Nejvyšší správní soud neztotožňuje, neboť takový výklad odporuje smyslu daného ustanovení i konkrétním okolnostem daného případu.

[45] K výkladu právních předpisů souvisejících s tzv. hornickými důchody, včetně vícekrát zmíněného nařízení vlády č. 117/1988 Sb. se vyjádřil Ústavní soud například v nálezu ze dne 28. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 1415/10. S odkazem na svoji konstantní judikaturu zdůraznil, že „*obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku, a že povinnost soudů nalézat právo neznamená pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem, i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad.*“ Dále Ústavní soud připomněl, že „*(p)ři výkladu a aplikaci právních předpisů tedy nelze opomíjet jejich účel a smysl, který není možné hledat jen ve slovech a větech toho kterého předpisu, v němž jsou vždy přítomny i principy uznávané demokratickými právními státy.*“

[46] Ačkoli nelze přesný účel § 7 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. zjistit, je zjevné, že zákonodárce zamýšlel zmírnit požadavky na započtení náhradní doby či doby uvedené v § 5 odst. 1 nebo § 6 odst. 1 tohoto nařízení v případech, ve kterých nelze návrat do zaměstnání v I. (II.) pracovní kategorii spravedlivě požadovat či očekávat. Takovým případem je i vznik nároku na invalidní důchod. Nejvyšší správní soud však považuje za neudržitelný výklad zastávaný krajským soudem, dle kterého by započtení doby nemocenské od 9. 4. do 22. 5. 1990 do pracovní kategorie I.AA bylo možné pouze v případě, že mu v tomto období vznikl nárok na invalidní důchod, nikoli však v případě, že v tomto období již nárok na invalidní důchod existoval a trval.

[47] I pokud by však bylo možné přisvědčit restriktivnímu výkladu zaujatému krajským soudem, považuje Nejvyšší správní soud za podstatné pro rozhodnutí ve věci přihlídnout ke všem okolnostem případu. Mezi stranami je nesporné, že stěžovatel byl nejméně od 15. 3. 1990 nepřetržitě v pracovní neschopnosti, přičemž toto období bylo přerušeno pouze od 25. 3. do 8. 4. 1990, a to z důvodu účasti na rekondičním pobytu, který se dle § 6 odst. 3 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. považuje za dobu výkonu zaměstnání pracovní kategorie I.AA. Zrovna ke dni 25. 3. 1990, který spadl do doby výkonu zaměstnání a nikoli do doby nemocenské, byl stěžovateli přiznán nárok na invalidní důchod. Z protokolu o jednání Posudkové komise sociálního zabezpečení bývalého okresního národního výboru ve Frýdku-Místku ze dne 11. 4. 1990 (dále jen „protokol o jednání posudkové komise“) přitom vyplývá, že o vzniku nároku na invalidní důchod rozhodl příslušný orgán až po tomto datu, tedy pravděpodobně za trvání doby nemocenské, a to zpětně k 25. 3. 1990. Přesné datum však z předložené spisové dokumentace nelze zjistit.

[48] Z uvedeného je tedy zřejmé, že doba nemocenské v roce 1990 byla přerušena pouze účastí na léčebné rekreaci. Nebýt jí, okamžik vzniku nároku na invalidní důchod, tj. 25. 3. 1990, by spadl do náhradní doby ve smyslu § 7 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. Doba účasti na léčebné rekreaci však nelze klást k tíži stěžovatele. I s přihlídnutím k obsahu protokolu o jednání

pokračování

posudkové komise, dle kterého bylo nutné o nároku na invalidní důchod rozhodnout kvůli končícímu roku podpůrní doby, je tedy zřejmé, že stěžovatel byl nepřetržitě v pracovní neschopnosti, přičemž pouze formální přerušování této doby pro účely účasti stěžovatele na léčebné rekreaci nemůže mít za následek započítání doby nemocenské od 9. 4. do 22. 5. 1990 do nevýhodnější III. pracovní kategorie. Tím spíše, když v tomto období již stěžovatel měl nárok na invalidní důchod.

V. Závěr a náklady řízení

[49] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a proto rozsudek krajského soudu zrušil (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Jelikož již v řízení před krajským soudem byl důvod pro zrušení rozhodnutí žalované, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že za použití § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. současně zrušil i toto ve výroku označené rozhodnutí a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Zruší-li Nejvyšší správní soud i rozhodnutí správního orgánu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento správní orgán vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.).

[50] Nejvyšší správní soud je posledním soudem, který o věci rozhodl, proto musí určit náhradu nákladů celého soudního řízení. Ve vztahu k výsledku celého soudního řízení je pak nutno posuzovat procesní úspěšnost účastníků řízení. Podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení § 120 s. ř. s. má úspěšný účastník právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů proti účastníku řízení, který úspěch ve věci neměl. Z tohoto pohledu je nutno za úspěšného účastníka považovat stěžovatele.

[51] Pokud jde o náklady řízení o žalobě, ty spočívají v odměně advokáta za dva úkony právních služeb [převzetí právního zastoupení, sepsání žaloby § 11 odst. 1 písm. b) a d) advokátního tarifu], tj. 2 x 1.000 Kč [§ 7, § 9 odst. 2 advokátního tarifu], a paušální částku ve výši 300 Kč za každý úkon (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Náklady řízení o kasační stížnosti zahrnují odměnu advokáta za dva úkony právních služeb [sepsání kasační stížnosti, sepsání repliky, § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], tj. 2 x 1.000 Kč [§ 7, § 9 odst. 2 advokátního tarifu], a paušální částku ve výši 300 Kč za každý úkon (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Zástupce stěžovatele není plátcem DPH. Celkově tedy náklady řízení o žalobě a před Nejvyšším správním soudem představovaly 5.200 Kč.

[52] Žalovaná je proto povinna stěžovateli uhradit náklady řízení o žalobě a kasační stížnosti v celkové výši 5.200 Kč, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce stěžovatele advokáta JUDr. Ladislava Kolačkovského.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. září 2022

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu